

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

Digressio 21. Quomodo rerum omnium natura constantium determinata
sit quantitas, ad tex. com 49.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

Calorem esse animæ instrumentum atque ad operationes hæc plurimum habere momenti; non probavit, sed tanquam notum accepit. Præsertim quod si, cum quibus disputabat, non hoc solum concedebant, sed aliquid amplius contendeabant. Quod autem illi negabant, calorem non esse simpliciter causam, sed magis animam; hac rationatione concludit. Ignis nullam habet constitutam quantitatem; sed quandiu fuerit illi appositæ materia aduotionem apta, crescere semper in infinitum potest. At omnia, quæ natura constant, positum habent magnitudinis terminum; ad quem ubi pervenerint, non augentur amplius, etiam si addatur materia. Non igitur ab igne seu calore augentur; sed ab anima, tanquam præcipua causa, quæ totam caloris actionem temperet ac moderetur: efficiatque, ut quemadmodum in nutritione non mutatur alimentum in ignem, sed in carnem, & quidem animatam & viventem: sic in accretione non ad quamlibet magnitudinem augetur, & vivens totum, & singulæ illius partes; sed ad determinatam, in qua omnis accretio cesset. Quemadmodum enim in artificijs, in quibus adhibetur ignis, nisi arte illius actio temperetur, vrit omnia & depascit; atque ut effectum ad optatum perducatur exitum, necesse est, superior causa actionem eius regat & temperet: ut in re coquinaria & medica manifestum est. Ita in viventibus corporibus, nisi anima velut superior forma agens illi præsit, non reficiet, sed destruet, & non restaurabit, sed deaurabit omnia. Accretio igitur animæ potius, quam igni tribuenda est: & rationi magis, hoc est formæ, quam materię. Quoniam operatio quilibet & effectus per illam productus; agentis potius & principii causæ, quam instrumenti; & formæ magis, quam materię tribuitur. Anima autem est princeps causæ & formæ, & ignis velut instrumentum & materia.

Ceterum paucis verbis videatur Philoſophus purgantia loquutus. Primum affirmavit, ignem posse in infinitum augeri: deinde statim adiecit, omnium naturæ constantium determinatam esse magnitudinem. An non ignis est corpus naturæ constantis? Sunt qui ignem interpretantur augeri posse in infinitum; hoc est in immensam molem, determinatam tamen & finitam. Alij augeri posse in infinitum ratione suæ formæ, sed non ratione materię, quod nulla sit materia infinita, quæ illi apponatur. Alij aliter. Et quidem Simplicius Platonis magis, quam Aristoteli convenientem interpretationem habet, quam libenter prætermitto. Vera interpretatio est; dum dixit omnium naturæ constantium determinatam magnitudinem esse, eum non omnia naturalia intellexisse; alioqui manifesta esset contradictio; sed viventia sola: sicut etiam in textu 57. omnia naturalia corpora appellavit viventium corpora. Atque in hoc tota argumentatio consistit, quod viventia omnia ad quantitatem determinatam augentur; non item ignis & non viventia cætera. Sic enim ignem conficit non posse esse viventium accretionis causam. Itaque bene Philoſophus naturæ constantia interpretatur ea, quæ ita nutriuntur & augentur, vrit in seipsis nutrientem & augmentem vim habeant, cuius beneficio nutrirî proprie & augeri dicantur. Nam quia natura in 2. libro Physicæ definita fuerat principium motus in eo, in quo est corpora que naturalia vniuersè appellantur ea, quæ

in seipsis hoc principium habent; iure etiam hoc loco viventia, quæ ab hoc interiore principio nutriuntur & augentur, & non sola additione materię, sicut ignis, natura constare dici poterunt. Vt scilicet vniuersum nutritionem & accretionem ab ignis nutritione & accretione distingueret, quæ maximè aduersarij nitentur. Hæc igitur fuerit verborum sententia. Ignis augeri potest in infinitum, quoniam ab exteriori principio augetur; additione scilicet materię ad vitionem aptæ: at ea, quæ proprie nutrirî & augeri dicuntur, ab interiore principio, quemadmodum viventia, determinatam prorsus magnitudinem habent: & licet plurimum apponatur materię, non tamen propterea magnitudinis illius excedunt terminum: non igitur ab igne aut calore, sed ab alia meliore causâ, & nutriuntur, & augentur.

Digressio XXI. Quomodo rerum omnium natura constantium determinata sit quantitas.

Ceterum quod paucis proposuit Philoſophus, pluribus est explicandum. Potest quantitas tribus modis considerari. Primum absolute & natura sua. Altero modo ut est primæ materię affectio. Postremo ut in rebus iam naturæ constantibus reperitur. Quantitatem materię infinitam quidem non esse, nullo tamen certo termino circumscriptam, initio ferè huius libri posuimus. Iam si per se consideretur, mirantur nonnulli, alij etiam falsum esse contendunt id, quod Aristoteles in 6. Physicæ libro necessarijs rationibus demonstravit; Quantitatem coniunctam non ex impartilibilibus, sed ex quantis & diuiduis partibus constare. Verum si quantitas sit extensio seu partium extensarum ratio; ex ijs, quæ nullam habent aut extensionem aut partium vim manifestum est quantitatem nullam aut extensionem fieri posse. Ex partibus igitur quantis continuata sit extensio: in qua dum omnium partium entitas spectatur in textu 13. libri quinti Meth. dicitur esse partibilis in ea, quæ insunt. At quoniam eæ non sunt inter se distinctæ; potestate potius, quam actu, esse censentur. Non enim eodem modo sunt partes in quantitate, quo in toto essentiali aut heterogeneo. In his cum partes, aut à natura, aut certè qualitatibus & viribus separentur; etsi in vnam molem coniungantur, adhuc partes actu esse existimantur. At in continua quantitate partes omnes eiusdem rationis sunt, nec vilo modo distinctæ possunt actu partes appellari, nisi diuisione separentur. Habet tamen coniuncta quantitas extra partes, dum & extensam entitatem habet, quæ diuisa plurimas partes actu suppeditet, & interim vna potest in ipsa extra aliam ostendi. Proprium est numeri ex impartilibilibus constare. Nam etsi ex diuisione oriatur quantitatis coniunctæ, cuius partes partibiles adhuc sunt, ut coniunctæ quedam quantitates & ipsæ sunt; si tamen eæ in ratione vnitatis considerentur. Vnum quatenus est vnum impartibile est textu 68. libri 3. Physicæ.

Propterea infinitum diuerso modo reperitur in numero, quàm in quantitate coniuncta. In hac duplex est; vtrumque potestate: vnum diuidendo, alterum addendo. Non quod futuræ aliquando sint infinitæ partes actu diuisæ aut additæ: sed quod infinita fieri possit & diuisio

TT

Quantitas
est
extensio
partium

Infini-
tum
in
quantitate

& additio. Quoniam enim quantitatis hoc genus partibus quantis & partibilibus constat, si ea proportione quadam minores semper & inter se communicantes auferantur, potest in infinitum diuidi: eaque rursum si alteri quantitati addantur, excrescit illa nimirum in infinitum. At in numero illud solum est infinitum, quod in additione versatur. Nam quia is ex impartibilibus vnitatibus coalescit; si diuidatur, ad vnitates deducit, quae diuidi amplius non possunt. Sed quemadmodum coniunctae quantitatis diuisio nullam habet finem; sic semper superant vnitates, quae ita addantur numero, ut quicumque determinatus numerus superetur. Quod in additione quantitatis coniunctae non euenit. Neque enim euadit maior quantitate, quae diuiditur; & quantitate altera, cui fit additio. Itaque per se considerata quantitas nullam quidem sibi certum praescribit magnitudinis aut paruitatis terminum; sed & augeri semper & minui potest: nunquam tamen aut augendo fiet infinita, aut diuidendo deficiet quod diuidatur.

Iam verò si ut est in rebus naturalibus consideretur, nulla; neque coniuncta, neque deiuncta quantitas actu infinita reperitur. Quod iam ab Aristotele in 3. libro Phys. & primo de caelo diligenter fuit probatum, à permultis arguitur contradictionis; quòd alibi aeternitatem mundi constanter asseruerit, ex qua & infinitae caelestium orbium conuersiones colliguntur, & infinitae in speciebus singulis indiuiduorum generationes; ac demum infinitae intelligentes animae, quas & immortales esse & singulorum hominum proprias non obscuris verbis saepe confirmauit. Ceterum omnes caelorum conuersiones vnicae sunt continuatus motus, qui siue à nobis, siue comparatione nostri, ut sepius circa terram voluitur, plures in partes tribuitur. Vniuersè autem Aristotelem animaduerto in rebus duntaxat quantis & permanentibus infinitum eueruisse. Nam vt eum mittam propter quantitatem de illo agendum suscepisse in textu 1. libri 3. Phys. propterea quòd continuum definitur esse id, quod in infinitum est partibile: duplicem illam infiniti notionem, quam à textu 56. pertractat, tum in diuisione, tum in additione, in sola quantitate coniuncta, & numero, qui ex illius diuisione colligitur, considerauit; atque ex hoc rerum genere exempla omnia deprompsit. Interdum quoque vt in textu 34. & 39. eiusdem libri, & textu 37. primi libri de caelo de infinito monuit in solis rebus sensibilibus & corporeis agendum esse; omittendam quae tanquam nimis generalem, quaestionem illam, num in se in Mathematicis & intellectibilibus, quae omni quantitate carent. Et ideo rationibus illis probauit, infinitum nullum esse, quae corporibus duntaxat quantis conueniunt: ac demum in ijs solis demonstratum esse conclusit in textu 56. libri 3. Phys. & textu 75. libri primi de caelo. Contra illud item infinitum machinas omnes argumentationum admouit, quod in rebus permanentibus cogitari posset; & verò ab antiquis Philosophis cogitabatur. Alioqui plurimis in locis generationem perpetuam, motumque & tempus infinitum admittit: atque in eo solum laborauit, vt ostenderet non dari aliquid actu existens infinitum; ostensumque esse colligit in textu 56. notato. Immo definitionem illius infiniti probauit in textu 62. & 67.

Aristotelem de infinito sibi non contradixisse.

extra quod accipi semper aliquid potest: eamque reprehendit, quae omnia actu affirmabat, vt nihil extra super esset sumendum. Itaque imperfectum illud &, vt ita loquar, secundum quid infinitum, quod in motu, tempore, ac rerum generatione, vel intelligentibus etiam animabus, caruisse principium existimatur, sed nunquam caret fine; non est quod illi obijciatur; cum & ab eo liberenter admittatur, & extra illud aliquid semper super sit, quod sumatur.

Quoniam verò quantitate praesertim commensuratum nullum extrahat corpus actu infinitum; sed determinatam habent singula quantitatem; ea & magnitudine & paruitate determinari potest; idque aut intrinsecè aut extrinsecè. Intrinsecus magnitudinis terminus est is, quem res potest attingere, maiorem non potest. In scholis appellatur maximum quod sic seu in quo sit, qui mensura est quantitas earum, in quibus res esse potest. Extrinsecus autem, quem attingere non potest, minorem potest: & dicitur minimum quòd non, seu in quo non, quia ex ijs quantitatibus, in quibus propter nitiam magnitudinem res esse non potest, haec est minima. Denique terminus paruitatis extrinsecus appellatur maximum quòd non seu in quo non, haec est maxima earum quantitarum, sub quibus propter paruitatem res esse non potest. Porro terminus tam magnitudinis, quam paruitatis, aut est positius, aut negatiuus: positius est, quo res aliae omnes superantur, vel magnitudine, vel paruitate, nec vlla est aequalis; Negatiuus autem, cum adfuit aequales multae, nulla tamen aut maior aut minor.

Ceterum si diuinam potestatem consideremus intelligemus statim, nulli rei esse terminum constitutum. Quia etsi non possit esse quaquam infinitum, potest tamen Deus, qui vniuersam omnem secundarum causarum & materiae dispositionem facile supplet, rem quamlibet & maiorem & minorem facere, & cum quouis maxima aut minima quantitate, vel etiam in puncto, coalescere. Vt enim corporis fortasse organico & operationes multae non adfint, essentia certo rei subiectae incoluntur.

Quòd si ad ea te conueras, quae se ipsa in natura cernuntur, agnosces statim in cosa recenti vniuersitate aliquid positiuè omnium maximum, supremum caelum; & aliquid negatiuè saltem omnium, etsi hoc non facile monstrabis.

In singulis item speciebus & maximum & minimum, aut positiuè, aut saltem negatiuè. Quinetiam si de ijs, quae esse possunt, quaestio proponatur; Viuentia omnia fatebor ego esse habere constitutam quantitatem, vt sub quouis magnitudine & paruitate esse nequeant. Etenim corpore constant organico; nec organum quodcumque aut maximum, aut minimum, ad auctas functiones obeundas est aptum: quod artifices quoque experiuntur. Quare in 7. Politicorum libro cap. 4. vel etiam ciuitatibus praescribitur terminus, sed ne cuiusuis magnitudinis aut paruitatis sint, sed certum teneant modum, vt animalia, plantae, & ciuitates.

& instrumenta. Deinde accretionis principium finitam habet virtutem; vitalisque calor; dum auget, continenter consumitur, cessatque tandem augere. Ita & magnitudine & paruitate determinata est intrinsecè naturalis viuentium dispositio; non naturalis solum extrinsecè.

5. Inter ea porro, quæ non viuunt, de elementis præsertim disputatur: sed de cæteris quoque proportionem. Elementa igitur tota & quatenus mundi sunt partes, mutuum habere oportet proportionem, neque ambitum lunæ excedere: & idè & magnitudinem habent constitutam & paruitatem, vt totum illud spatium implent.

6. Quod si eorum natura per se spectetur, nullus est magnitudinis terminus; sed quemadmodum de igne affirmat Philoſophus nisi deesset materia, possent in infinitum crescere. Sunt enim homogenea corpora; quorum formæ nullam partium configurationem, organorumvè distinctionem postulant: sed sola principium qualitatum vi agunt. Neque ab interno principio, quemadmodum viuientia, sed externa accedente materia augentur: eoque sunt ad agendum robustiora, quod fuerint in maiore materia.

7. Nulla etiam est inexistentium partium constituta paruitas: neque cum sint eiusdem rationis tota, vlla earum est, qua non possit alia minor ostendi.

8. De partibus per se existentibus posset sanè vt utrumque probabiliter disputari: nescio tamen quo modo verisimilius existimem, ne eas quidem intrinsecè determinatas esse, sed fieri semper minores posse: tametsi à circumiectis corporibus aliisque causis externis earum conseruatio prohibeatur. Eiusdem namque rationis sunt tota, eorumque formæ immediate cum materia quantitate duntaxat & primis qualitibus affecta coniunguntur: neque materia modo cum quantitate in minores semper partes diuidi potest, & primæ item qualitates cum quauis minima quantitate consistere; sed hæ ipsæ remissiores fieri possunt, atque cum illis elementorum quoque formæ, tum intenduntur, tum remittuntur.

De figura
ta, que in
quantitate
sunt
sunt.

Habent igitur in certum natura quantitate finitam corpora singula: vnde figura aliqua in illis existit. Siquidem nil aliud est figura, quam quantitas superficie aut linea vna vel pluribus terminata, velut quantitatis modus, non re, sed forma ab ea distinctus. Quam ob causam non ita potest à quantitate diuelli, vt absque illa per se cohercat: & quamuis formaliter ad genus qualitatum pertineat, re ipsa tamen est quantitas.

Porro vt quantitas, sic figura nullius actionis principium existit: & vt nullum significat actum primum, qui per se sit, ita nec vllum habet actum secundum aut motum: sed si in illo corpore, cuius est terminus, aliquid sit principii motus, siue internū, siue externū, quemadmodū quantitas conditio est necessaria corporis mobilis, quia omne, quod mouetur, quantum esse oportet & partibile, vt in 6. lib. Phys. tex. 32. demonstratur, sic figura, quæ modus quispian est corporis mobilis quoad actum primum, actui quoque secundo & motui adfert modum: tum vt talis sit motus, qualis est figura: tum vt velocior fiat aut tardior, facilius nimirum aut ægrius diuiso medio. Et idè solum iuuat localem

A motum, qui secundum duntaxat actum significat, non item reliquos, qui formam quampiam producant: quoniam nec quantitas, nec figura, secundi- tatem vllam habent.

Sunt autem corpora quædam, quæ natura sua propriam sibi figuram habent, vt cælum & viuientium genus. Et quoniam in his figura est potissimum propter operationem, ea est, quam postulat operatio, corporisque conditionem consequitur, & talis est, qualem illius dignitas requirit. Itaque non temerè conditio corporis ex figuræ conditione colligitur: duplicique vniuersè distincta figura, vna recta, altera, quæ orbe concluditur, posterior priori merito anteponitur. Vt enim vnico termino continetur, ita simplicior est atque natura prior, quodamque modo infinita, dum vna quidem ex parte nihil illi potest addi, ex altera verò aliquid semper eius est, quod accipiat. Est etiam omnium capacissima, & ad resistendum propterea robustissima, quod singulæ illius partes alijs sustentantur. Quam ob causam fornicata ædificia omnium firmissima existimantur: & natura figuram eam in omnibus, quoad fieri potest, procurat. Et in cælo quidem ac elementis facile assequitur: in viuientibus autem, si omnino non potest, quod eorum operationes non permittant, in singulis certè membris ac partibus quam maximè æmulatur. Ad extremum est hæc figura in motu præsertim admirabilis: non modò quia sola est ad motum sempiternum accommodata: sed etiam quia id, quod in orbem vertitur, immobiliter quodam modo & quiescendo mouetur; dum in eodem semper consistit loco, neque ex loco ad locum vnquam totum mutatur. Immo dum circa diq puncta veluti polos voluitur, omnes propemodum habet motus. In illa enim in orbem conuersione idem corpus ratione quarundam partium velocius, tardius ratione aliarum mouetur: tardius siquidem voluuntur eæ, quæ polis propinquiores sunt; velocius quæ longius ab illis distant. Aliquis etiam certatur motus rectus, tum naturalis, tum contra naturam: quatenus partes quædam descendunt, aliæ ascendunt. Vt sapientissimè egerit natura, vel actor potius natura; dum eam figuram dedit cælesti corporis omnium simplicissimo, primo, nobilissimo, & sempiterno, quod cætera omnia & continere debuit, & conseruare, & citra ea perpetuò volui.

Circuli præstantissimi

B Quod si eorum natura per se spectetur, nullus est magnitudinis terminus; sed quemadmodum de igne affirmat Philoſophus nisi deesset materia, possent in infinitum crescere. Sunt enim homogenea corpora; quorum formæ nullam partium configurationem, organorumvè distinctionem postulant: sed sola principium qualitatum vi agunt. Neque ab interno principio, quemadmodum viuientia, sed externa accedente materia augentur: eoque sunt ad agendum robustiora, quod fuerint in maiore materia.

C Nulla etiam est inexistentium partium constituta paruitas: neque cum sint eiusdem rationis tota, vlla earum est, qua non possit alia minor ostendi.

D De partibus per se existentibus posset sanè vt utrumque probabiliter disputari: nescio tamen quo modo verisimilius existimem, ne eas quidem intrinsecè determinatas esse, sed fieri semper minores posse: tametsi à circumiectis corporibus aliisque causis externis earum conseruatio prohibeatur. Eiusdem namque rationis sunt tota, eorumque formæ immediate cum materia quantitate duntaxat & primis qualitibus affecta coniunguntur: neque materia modo cum quantitate in minores semper partes diuidi potest, & primæ item qualitates cum quauis minima quantitate consistere; sed hæ ipsæ remissiores fieri possunt, atque cum illis elementorum quoque formæ, tum intenduntur, tum remittuntur.

Elementum figura

E Habent igitur in certum natura quantitate finitam corpora singula: vnde figura aliqua in illis existit. Siquidem nil aliud est figura, quam quantitas superficie aut linea vna vel pluribus terminata, velut quantitatis modus, non re, sed forma ab ea distinctus. Quam ob causam non ita potest à quantitate diuelli, vt absque illa per se cohercat: & quamuis formaliter ad genus qualitatum pertineat, re ipsa tamen est quantitas.

TEXTVS.

Ἐπί τῆς ἑξῆς ἀποδείξεως τῆς φύσεως ὁμοειδέων ὁμοειδῶν, ἀλλὰ τῶν ὁμοειδῶν ἀλλοτρίων διακρίσεως ἀποδείξεως ὅτι τῶν τῶν ὁμοειδῶν ἀλλοτρίων τῶν ὁμοειδῶν.

Tex. 41. Quoniam autem eadem anima facultas alitrix & procreatrix, de alimento necessarium definire primum. Separatur enim ab alijs facultatibus opere hoc.

Digestio XXI. De triplici vegetante facultate.

COMMENTARIUS L.

Vegetantis anime facultates ex ijs, quæ hæcenus dicta sunt, tres esse colliguntur; nutritrix, alitrix, genitrix: tresque illius operationes; nutrire, augere, gignere: Quas omnes esse ab anima atque ab hoc principio in viventibus exerceri; ex eo manifestum est, quod animam demonstravit in viventibus esse causam, tum formalem, tum finale, tum efficietem. Cosequens igitur erat de his facultatibus agere. Sed quoniam iuxta methodum antea propositam prius agendum est de illarum obiectis; primum incipit agere de alimento, tanquam de obiecto, circa quod versantur omnes; quoque à ceteris facultatibus distinguuntur. A sentiente inquam, appetente, mouente, & intelligente; quæ alia prioribus habent obiecta, de quibus post alimentum agetur.

*Alitrix
genitrix
vi eadem
facultas.*

Quod autem facultatem alentem & gignentem ait esse eandem; sunt qui intelligant eandem esse, sicut genus & species, animal & homo: quoniam genus cum specie distinctum non facit numerum. Hanc verò illi interpretationem habent, quod non alentem, sed vegetantem legant: cum tamen Græcè sit, *σπερματικὴ*. Ergo reliqui non genus vniuersum exponunt, sed nutrientem facultatem, cum qua intelligatur ea quoque, quæ auget. Sicut & in tex. 34. vtramque communi nomine appellauit, eam, quæ vitur alimento. Has verò facultates omnes eandem esse sine iudicauit Philoponus. Quoniam & nutritio & auctio ad procreationem similis referuntur; & ideo factæ sunt, vt obsequantur illi; estque æquum à fine omnia nominare. Verùm ego non hanc opinor fuisse Aristotelis mentem. Siquidem nutritio & auctio per se primò viventibus tribute sunt, vt suam conseruarent & perficerent vitam, vt quàm optimè iuxta suam naturam operari possent. Sed potius dixisse eandem facultatem esse, aut genere, quemadmodum S. Thomas exposuit. Quinque enim facultatum genera antea distinxit, vegetans, sentiens, appetens, mouens, intelligens; atque ad vegetans hæc omnes pertinent, nutriens, augens, & gignens. Aut obiecto, vt placuit Auerroi. Nam si facultates ex obiectis distinguuntur, vt antea definitum est; quæ idem obiectum habent, verè eadem facultas esse dicuntur. Omnes autem circa alimentum versantur; & ideo agendum de alimento tanquam communi omnium obiecto. Quoniam tamen alia atque alia ratione circa illud versantur singule; nutriens, vt est substantia ad reficiendum & conseruandum apta; augens, vt est quantum ad augendum illius corpus & singulas partes opportunum, gignens demum, vt est indiuiduo illi superfluum atque ad aliud sibi simile procreandum vtile. Idcirco sub eodem vegetantis genere tres hæc facultates specie distinctæ continentur: quæ idem materialiter habent obiectum, forma & considerandi modo diuersum. Idcirco eas dixit Philosophus eandem facultatem esse, non simpliciter, sed quoquo modo; hoc est aut genere, aut obiecto materiali & remoto.

Tres esse vegetantis anime facultates, alitricem, auatricem, & procreatricem, & constituit Philosophus, & manifesta ratio concludit. Cum enim caloris & aliarum externarum causarum actione continenter consumatur illud humidum, quo viuacitatem vita debuit sustentari, necessarium fuit eorum conseruationi prouideri subsidio facultatis conuulsiuæ, qua restaurare possent atque in seipsis reponeere id, quod ab alijs causis fuisset absumptum. Et quoniam nihil subito ad perfectionem adducitur, quin potius ab imperfecto ad perfectum paulatim progreditur, viuacitas, quæ cum primum prodeunt in lucem imperfecta sunt omnia, tum propter seminis paucitatem & materiam, ex qua fuerunt genita, tum propter angustias loci, in quo formatur & ideo incepta prioribus sunt ad eas functiones obiectas, quæ sunt eorum naturæ propriæ: opus omnino habuerunt alia virtute, qua ad eum statum & conditionem traducerentur, in qua operationibus omnibus quàm absolutissime fungerentur, membris omnibus factis grandioribus atque ad operandum magis accommodatis. Denique quoniam vniuersum hoc viuacitatis genus, quod lineæ ambitu continetur, dum subsistit in singulis, eadum est & mortale, neque possunt eadem numero viuacitas perpetuo conseruari, tertia fuit addenda virtus, qua mortalitas hæc & caducitas indiuiduorum, propagatione vniuersi simili ab alio ita compensaretur, vt si non idem indiuiduum, eadem certe speciei natura conseruaretur.

His porro tribus virtutibus satis fuit omni ex parte, tum incolumitati indiuidui & opportune ad operandum magnitudini, tum speciei conseruationi prouisum. Nutricis finis est esse simpliciter, auctricis esse cum iusta magnitudine, genitricis esse perpetuum. Quoniam cum hæc anima ad vitam & viuacitatem esse referatur tota; hoc aut gigni debet ab alio, aut genitum conseruari & perfici. Dicam veritas: hoc esse aut perfici debet, aut conseruari: hæcque conseruatio tum in indiuiduo esse debet quoad fieri potuit, tum in specie. Perficitur virtute auatrice, conseruatur in indiuiduo facultate alitricis, ac demum in specie facultate genitricis.

Itaque tria distinguentium genera. Primum illud omnium perfectissimum, quod & immortale est, & penitus inmutabile, tam intrinsecè, quàm extrinsecè. In eo neque alio inest, neque accedit; sola vigeat generatio facultatibusque gignendi: non ex defectu & indigentia, vt species scilicet conseruatur; sed ex sola naturæ fecunditate, qua seipsum alteri communicare potest. Hoc ens est solus Deus. In cuius generatione etiam diuersitas suppositorum reperitur, identitas tamen est naturæ. Quia re à ceteris omnibus procreationibus magnopere diuina hæc generatio distinguitur. Quod cum alia omnia gignendo communicent suam naturam diuerso indiuiduo aut supposito; maiorem, quàm speciei, nunquam identitatem assequuntur. Solus Deus eandem numero naturam diuerso largitur supposito, estque perfectissima generatio & abique mutatione vlla.

Alterum